

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

16 juni 1997

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE EN EUROPESE AANGELEGENHEDEN

Interpellatie van mevrouw Riet Van Cleuvenbergen tot de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de situatie van Vlaamse lectoren in het buitenland en de ondersteuning terzake van de Vlaamse Gemeenschap

Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden

Maandag 16 juni 1997

VOORZITTER : De heer Jef Sleecx

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.21 uur.*

Interpellatie van mevrouw Riet Van Cleuvenbergen tot de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de situatie van Vlaamse lectoren in het buitenland en de ondersteuning terzake van de Vlaamse Gemeenschap

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Van Cleuvenbergen tot de heer Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de situatie van Vlaamse lectoren in het buitenland en de ondersteuning terzake van de Vlaamse Gemeenschap.

Mevrouw Van Cleuvenbergen heeft het woord.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Mijnheer de minister-president, in alle beleidsbrieven over ons buitenlands beleid kunnen we lezen dat de Vlaamse regering een vertegenwoordiging in het buitenland op prijs stelt en dat zij er veel belang aan hecht dat de Nederlandse taal – en daardoor ook Vlaanderen – in het buitenland bekend wordt. Twee met elkaar verbonden woorden die ik in deze beleidsdocumenten tevergeefs gezocht heb, zijn : lectoren Nederlands. Het zou zeer zinvol zijn om deze voortaan wel in de beleidsdocumenten op te nemen.

Door de akkoorden van Vlaanderen met andere landen ontstaat er een interessante kans voor buitenlandse universiteiten om gastlectoren Nederlands aan te trekken. Dit verruimt de ervaring en wereldvisie van de docenten uit Vlaanderen. Belangrijk is dat deze gemotiveerde Vlamingen –

want men moet wel gemotiveerd zijn om zoiets te doen – een ernstige materiële omkadering krijgen en dat hen een afdoende sociale zekerheid wordt gegarandeerd. Op dit vlak situeren zich immers een aantal problemen.

Lectoren Nederlands kunnen via verschillende kanalen worden tewerkgesteld aan buitenlandse universiteiten. Zo zijn er de mensen die in het kader van de ontwikkelingssamenwerking naar ontwikkelingslanden worden gestuurd. Anderen worden uitgestuurd in het kader van uitwisselingsprogramma's met lidstaten van de Europese Unie. Ten slotte zijn er nog de mensen die worden aangehouden door "rijke" universiteiten.

Momenteel zijn er heel wat Vlaamse lectoren aan het werk in Midden- en Oost-Europa. Zij dreigen overal uit de boot te vallen omdat voor hen de regel geldt dat zij in dienst zijn van de universiteit ter plaatse. In de praktijk betekent dit dat zij een erg karig loon krijgen. Het is wel zo dat zij bovenop hun loon een financieel supplement kunnen krijgen van de Nederlandse Taalunie. Dit supplement wordt op jaarbasis gegeven en bedraagt momenteel ongeveer 200.000 frank per jaar. Deze mensen zijn door de sociale zekerheid ter plaatse niet of onvoldoende gedekt, en men gaat ervan uit dat zij hun socialezekerheidslasten volledig met dit supplement kunnen betalen.

Als voorbeeld neem ik Polen. Een Vlaamse lector die daar voor een universiteit werkt, komt aan een gemiddeld inkomen van om en bij de 20.000 frank per maand. Dit inkomen is een combinatie van het loon dat hij van de universiteit krijgt en het supplement van de Nederlandse Taalunie. Als hij in orde wil zijn met zijn sociale zekerheid, moet hij zich aansluiten bij het stelsel van de overzeese sociale zekerheid waarvoor hij dan een bijdrage moet betalen van bijna 15.000 frank per maand. Een dergelijke situatie is onaanvaardbaar.

Van Cleuvenbergen

Bovendien is het ook zo dat docenten Nederlands die in het kader van de Nederlandse Taalunie naar het buitenland vertrekken, met die Nederlandse Taalunie geen contract moeten afsluiten. Zij hebben een overeenkomst voor een jaar, maar het staat hen vrij dat contract te verbreken. Zij hoeven dus geen volledig jaar te blijven. Als we weer het voorbeeld van Polen nemen, dan merken we dat heel wat Vlaamse lectoren er na enkele maanden de brui aan geven. Als het geld dat ze krijgen van de Nederlandse Taalunie, gecombineerd met hun karig loon ter plaatse, op is, komen zij terug naar Vlaanderen. Gewoonlijk is dat in februari of maart.

Dat is in de eerste plaats een probleem voor de lectoren zelf, die immers niet vertrokken zijn met de bedoeling om reeds na enkele maanden terug te keren. Het is echter ook een probleem voor de universiteiten ter plaatse. Dit is een Vlaams probleem, want in Wallonië heeft men daar een oplossing voor gevonden. Het probleem rijst evenmin in Nederland, hoewel dit land ook onder de Nederlandse Taalunie valt. Het is dus een specifiek Vlaams probleem voor de lectoren in Midden- en Oost-Europa.

Mijnheer de minister-president, ik weet ook dat de Nederlandse Taalunie vooral een zaak is van de ministers Van den Bossche en Martens. Zij zijn verantwoordelijk voor de Nederlandse Taalunie. Toch richt ik deze interpellatie tot u : hier is meer nodig dan een ad-hocoplossing. Deze interpellatie kan misschien de aanleiding zijn om in te gaan op de voorstellen die Comenius, de vereniging voor neerlandici van Midden- en Oost-Europa, heeft uitgewerkt en aan u heeft doorgegeven. Als ik goed ben ingelicht, hebben zij u zowat een maand geleden een bundel met concrete voorstellen overgemaakt. U bent dus op de hoogte van dit probleem en hebt inzage in hun voorstellen.

Ik weet niet in welke mate die voorstellen realistisch zijn. Zij pleiten vooral voor een versterking van de Nederlandse Taalunie door een verhoging van hun budget, zodat de Nederlandse Taalunie in ieder geval de socialezekerheidslasten van de lectoren kan dragen. Er wordt ook gedacht aan het afsluiten van een volwaardige arbeidsovereenkomst of aan een bijpassing van hun wedde. Zo zouden de lectoren met iets meer dan alleen maar ervaring naar Vlaanderen kunnen terugkeren.

Mijnheer de minister-president, u bent het best geplaatst om ons in het buitenland te vertegenwoordigen. Wat zult u doen bij de confrontatie in

dergelijke landen met erg gefrustreerde lectoren en met universiteiten die zich in de steek gelaten voelen ?

Er zijn andere oplossingen, maar niet iedereen kan daar gebruik van maken. Zo zijn er lectoren die huwen met iemand van daar zodat zij andere rechten krijgen. Anderen huwen met iemand uit Nederland of zoeken een deeltijdse opdracht net binnen de grenzen van de Europese Unie, bijvoorbeeld in Duitsland. Zo kunnen zij hun opdracht in Centraal- of Oost-Europa combineren met een opdracht als EU-ingezetene. Men zoekt dus zelf inventief naar oplossingen. Als wij belang hechten aan onze akkoorden met buitenlandse universiteiten, dan moeten we op vrij korte termijn een oplossing ten gronde kunnen uitwerken.

De voorzitter : Minister-president Van den Brande heeft het woord.

Minister-president Luc Van den Brande : Bij het begin van mijn antwoord wil ik duidelijk zeggen dat de aangehaalde problematiek, de ondersteuning door de overheid van het onderwijs Nederlands en de neerlandistiek in Centraal- en Oost-Europa, tot de exclusieve bevoegdheid behoort van de Nederlandse Taalunie.

Het moet duidelijk zijn dat Vlaanderen en Nederland niet apart kunnen optreden, maar enkel via de Nederlandse Taalunie. Door dit supranationaal gegeven zijn we gezamenlijk op dit terrein werkzaam. Dit moet in ieder geval zo blijven. Ik neem aan dat de interpellante het hiermee eens is.

Gezamenlijk optreden vereist overleg en het nemen van beslissingen in consensus. Wat we zo soms verliezen aan snelheid of soepelheid, winnen we op het vlak van draagkracht en politieke invloed. De problematiek die u aanhaalt, is wellicht complexer dan op het eerste gezicht zou lijken.

We moeten immers een onderscheid maken tussen verschillende situaties. Ten eerste hebben we de Vlaamse hoogleraren die zijn verbonden aan een Vlaamse universiteit en die worden betaald door hun universiteit, eventueel middels een bijzondere beurs vanwege de overheid of in het kader van een uitwisseling tussen universiteiten. Deze hoogleraren vervullen dan tijdelijk een opdracht aan een universiteit uit Centraal- en Oost-Europa. Ten tweede hebben we de Vlaamse lectoren in de neerlandistiek die aangenomen worden door een lokale universiteit uit Centraal- en Oost-Europa. De Oost-Europese universiteit is dan de werkgever, maar krijgt hiervoor van de NTU een bepaalde

Van den Brande

toelage, namelijk een supplement op het lokale loon en bepaalde werkingsmiddelen. We moeten dit onderscheid maken, omdat de werkgevers verschillend zijn. Ik meen te begrijpen dat uw zorg nu uitgaat naar de tweede categorie.

Sinds 1993 is bij de NTU een extra budget beschikbaar om in te spelen op de belangstelling voor het Nederlands in Oost-Europa, met name in Rusland, Tsjechië, Polen, Hongarije en Slowakije. De aanvullende middelen zijn bedoeld om de vakgroepen Nederlands verder te versterken. Voor 1997 werd hiervoor in totaal 4.128.000 frank vrijgemaakt. Een gelijkaardig bedrag werd vanaf 1993 toegekend. De verhouding Nederland-Vlaanderen bedraagt twee derde tegenover één derde.

Een en ander heeft geleid tot een gevoelige versterking van de vakgroepen neerlandistiek. Er is een samenwerking gekomen tussen de vakgroepen met de oprichting van Comenius : het interfacultair werkverband voor neerlandici in Oost-Europa. Verder zijn de werkomstandigheden verbeterd met bibliotheekvoorzieningen, handboeken, enzovoort.

De nota Het Nederlands in Midden- en Oost-Europa van Comenius merkt terecht op dat de salarissen in Oost-Europa laag zijn. Men kan echter moeilijk vragen om de salarissen van neerlandici die aan Oost-Europese universiteiten werken, systematisch te laten aanvullen door of voor rekening te nemen van de Taalunie. Dit zou leiden tot een sneeuwbaaleffect. De vergelijking met de grote taalgebieden als Duitsland en Frankrijk, toont aan dat deze een hogere absolute bijdrage leveren, maar daar tegenover staat de grootte van deze landen en – vooral voor Duitsland – hun geopolitieke belang. In onze contacten en bijdragen is dat geopolitieke belang nooit of zelden aan de orde. Dat heeft als gevolg dat we een partner zijn die over het algemeen goed ontvangen en gewaardeerd wordt.

Noteer ook dat de Vlaamse of Nederlandse overheid geen enkele invloed heeft op de aanstelling van de praktijklectoren of het aantal praktijklectoren dat een faculteit of vakgroep wil. De Taalunie ondersteunt maar dirigeert niet. De academische aanstellingsvrijheid van de Oost-Europese universiteiten die vaak een lange traditie hebben, blijft gerespecteerd.

De suggestie van het rapport om de Vlaamse en Nederlandse lectoren te verbinden met een werkgever binnen de EU, is fundamenteel onhoudbaar.

De werkgevers blijven de plaatselijke universiteiten. Het kan niet de bedoeling zijn van de Vlaamse of Nederlandse overheid om zich te moeien met het benoemingsbeleid van de plaatselijke universiteiten. Dat zou contradictoair zijn met de afspraak met onze universiteiten. Ik wil de academische vrijheid volledig waarborgen. Wat we bij onszelf niet toepassen, kunnen we niet overplanten op anderen. Voor dat imperialistisch trekje ben ik niet te vinden.

Dan wil ik het hebben over de concrete voorstellen van Comenius. Inzake de sociale zekerheid kan er wellicht iets gedaan worden om de rechten van degenen die terugkeren naar Vlaanderen of Nederland te vrijwaren. Dit moet zeker in afspraak met Nederland gebeuren. Zo kan men pleiten voor het afsluiten van een ziekte- en ongevallenverzekering. De teruggekeerden kunnen een werkloosheidsuitkering krijgen. Voor hun pensioen rijst er echter een probleem. Als leden van het ministercomité van de Taalunie, zijn ministers Van den Bossche en Martens hiervoor bevoegd. Ik ben van mening dat er bijkomende mogelijkheden geopend moeten worden.

We moeten erover waken dat de logistieke steun voor de onderwijs- en onderzoeksvoorzieningen gehandhaafd blijft. Daarmee bedoel ik de supplementen voor boekenaankopen, ontwikkeling van onderwijsmateriaal, enzovoort. Dit zijn blijvende investeringen voor de toekomst. Het beleid van de Taalunie is hierop gericht.

De vraag voor een vaste financiering a rato van 27 miljoen frank overschrijdt ver de bestaande budgetten. Bij de volgende begrotingsopmaak kunnen de ministers van Onderwijs en Cultuur eventueel voorstellen doen om de mogelijkheden van de NTU op te krikken. Enkele basisprincipes moeten echter gerespecteerd blijven : de academische vrijheid inzake de aanstelling en het feit dat de universiteiten werkgever moeten blijven.

De toestand kan inderdaad wel worden verbeterd door het nader bekijken van de bedragen en een aanpassing van de sociale zekerheid.

De voorzitter : Mevrouw Van Cleuvenbergen heeft het woord.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Ik wil de minister-president danken voor zijn antwoord. Mijnheer de minister-president, vooral wat u gezegd hebt over de sociale zekerheid is belangrijk. Het is niet logisch dat die mensen hun inkomen moeten ongebruiken voor sociale zekerheid.

Van Cleuvenbergen

Ik zal de tekst van deze interpellatie ook doorsturen naar de ministers van Onderwijs en Cultuur. Het is echter ook zinvol dat u als minister-president goed op de hoogte bent van dit probleem, aangezien u verantwoordelijk bent voor het buitenlands beleid.

Minister-president Luc Van den Brande : Ook ik heb me voorgenomen om de ministers van Onderwijs en Cultuur in te lichten. Op het vlak van de sociale zekerheid zijn hier zeker lacunes. Ik zal ook de Taalunie van uw interpellatie en mijn antwoord op de hoogte brengen.

Ik heb nog één randbemerking. U hebt inderdaad gelijk dat het niet kan dat men een deel van het al niet te hoge inkomen moet gebruiken voor de sociale zekerheid. De situatie van de Franstalige lectoren zorgt echter vaak voor collegiale moeilijkheden ter plaatse. De reden daarvoor is dat ze torenhoog zweven boven het inkomen van de andere docenten en professoren. Ze worden beschouwd als een aparte categorie. Dat dient mijns inziens de doelstelling ook niet. Dat neemt echter niet weg dat er iets moet worden gedaan aan de lacunes inzake de sociale zekerheid, dit met respect voor een aantal principiële uitgangspunten.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 17.30 uur.*
